

Het Wilde Plein

Lesbrief

Het wilde plein

Lesbrief bij de film om het geheime leven op jouw schoolplein te ontdekken

Les 1

Film het wilde plein

45 minuten

Introductie

Deze lesbrief is, net als de film, geschikt voor de bovenbouw van het basisonderwijs. Les 2 bevat een tip om deze geschikt te maken voor de middenbouw.

Kerdoelen

De leerlingen werken door middel van deze lessen aan de volgende kerndoelen:

- **39** De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- **40** De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

Leerdoelen

Na het bekijken van de film en het uitvoeren van de opdrachten zijn de volgende leerdoelen behaald:

- De leerlingen herkennen en benoemen verschillende soorten diersporen: prenten, poep, vraatsporen, veren, eitjes/poppen/gallen en verblijfplaatsen.
- De leerlingen kunnen uitleggen wat diersporen kunnen vertellen over het gedrag, voedsel en leefgebied van dieren in hun omgeving.
- De leerlingen onderzoeken hun eigen schoolomgeving; ze vinden en documenteren daar diersporen op een zorgvuldige manier.
- De leerlingen maken een eenvoudige sporenval en kunnen uitleggen hoe deze helpt om dieren indirect te observeren.
- De leerlingen tonen respectvol en

verantwoord gedrag bij het zoeken naar en omgaan met sporen en leefgebieden van dieren.

- De leerlingen vergelijken hun bevindingen (uit de drie lessen) en trekken eenvoudige conclusies over welke dieren in de buurt leven en hoe zij de omgeving gebruiken.

Vorbereiding

Deze lesbrief bestaat uit drie delen: een introductie, kern en slot. Je kunt de lessen achter elkaar op een thema-middag geven, maar je kunt er ook voor kiezen om de lessen over één of meerdere weken te verspreiden.

Bedenk voorafgaand aan les 1, de introductie, met welk dierspoor je deze les zou willen openen. In bijlage 1 is er keuze uit een pootafdruk van een egel of van een vogel (koolmees). Als je niet zeker weet of de egel voorkomt op het plein, kun je het beste voor de pootafdruk van de koolmees gaan; deze is meer algemeen voorkomend. Zoek de film op en zet deze klaar op het digibord. De film duurt 25 minuten. Bepaal van te voren of je halverwege een pauze inlast. Of, plan de film in rond een pauze en kijk het eerste deel voor de pauze en het tweede deel erna.

Aan de slag

Laat de afbeelding van het spoor uit bijlage 1 zien. Vertel de leerlingen dat je vanmorgen dit spoor op het schoolplein hebt gezien! Maak het verhaal een beetje spannend, bijvoorbeeld als volgt:

“Ik fietste naar school en het werd net een beetje licht. Het was overal nog stil. Ik opende het hek en hoorde opeens iets ritselen in het struikgewas. Ik liet m'n fiets staan en sloop er zachtjes heen. Opeens schoot er iets weg! Toen ik in de bosjes keek, zag ik alleen nog deze pootafdruk.”

Vraag de leerlingen vervolgens om de afbeelding echt goed te bekijken. Hoeveel tenen zie je? Hoe groot is de pootafdruk? Vertel nogmaals dat je deze dus in het struikgewas hebt gevonden; welke dieren zouden daar kunnen leven? Jullie hoeven nog niet tot een antwoord te komen door welk dier dit spoor is gemaakt; erover praten is voldoende.

Vertel dat er net een film is uitgekomen waarin ze ook laten zien welke dieren op het schoolplein leven. Misschien zit het dier van het dierspoor wat je hebt gevonden wel in deze film. Vraag de leerlingen om goed op te letten en te kijken welk dier mogelijk jullie spoor heeft gemaakt. Vertel erbij dat de film een documentaire is. Dat houdt in dat het geen fantasie is, maar echt gebeurd. Bekijk dan samen de film.

TIP

Maak er een echte bioscoopbeleving van! Maak popcorn of leg matten uit de speelzaal en lekkere kussens op de grond en laat de leerlingen er eens goed voor gaan zitten. De film duurt 25 minuten, dus halverwege kun je ook een pauze inlassen. Net als in een echte bioscoop!

Benodigheden

- Film 'het Wilde Plein', tip: bekijk de film in 4K
- Bijlage 1: foto spoor (geprint of geprojecteerd)

Bespreek de film na aan de hand van de volgende vragen. Gebruik hiervoor de werkvorm 'denken-delen-uitwisselen'. Laat de leerlingen eerst in stilte nadenken over het antwoord, dan hun antwoord delen in een groepje en laat dat groepje vervolgens één gezamenlijk antwoord formuleren wat ze uitwisselen met de hele klas:

- Welke dieren kwamen er voor in de film?
- Welk van deze dieren zouden ook op ons plein voorkomen? Waarom denken de leerlingen dat?
- Welk dier uit de film zou het spoor kunnen hebben gemaakt?
- Wat gebeurde er toen de kinderen in de film naar buiten kwamen? Waarom gebeurde dat?

Zoals ze in de film hebben gezien, zijn veel dieren schuw (zie kader). We zien ze dus niet altijd, maar ze komen wel op het plein als wij er niet zijn. Door op zoek te gaan naar sporen, komen we toch te weten welke dieren hier leven.

Schuw

Geneigd te vluchten of zich verborgen of op de achtergrond te houden.

Bron: Van Dale

Speuren naar sporen

Aan de slag

Vertel de leerlingen dat ze vandaag op onderzoek gaan op het plein: welke dieren zouden er stiekem op het plein leven? Herhaal dat veel dieren 'schuw' zijn en wat dat betekent. De dieren zelf zullen we dus waarschijnlijk niet tegen komen vandaag, maar ze laten wel sporen achter. In de vorige les hebben de leerlingen al een pootafdruk van een egel/koolmees gezien. Dat heet een prent (zie kader). Brainstorm dan met de leerlingen over welke andere sporen dieren nog meer achterlaten. Noteer de antwoorden in een woordweb op het bord. Mogelijke antwoorden: *naast prenten zijn andere sporen bijvoorbeeld poep, vraatsporen, veren of haar, eitjes, nesten of holletjes*. Laat dan bijlage 2, de bingokaart zien. Laat ook de plattegrond van het schoolplein alvast zien en bespreek deze voor: kan iedereen zich oriënteren op de plattegrond? Waar zijn we nu? Wat zijn herkenbare punten?

Verdeel de klas in-groepjes van drie leerlingen en deel de bingokaarten (bijlage 2) en de plattegrond van het schoolplein uit. Vertel dat elk groepje samen op zoek gaat naar sporen. Een gevonden spoor wordt afgetekend op de bingokaart én wordt op de plattegrond van het plein genoteerd, door een kruisje op de juiste plek te zetten. Geef de leerlingen aanwijzingen mee over hoe zij de sporen kunnen vinden: je vindt ze in de bosjes, op de grond of tussen de planten. Bespreek ook hoe je je daar gedraagt; eigenlijk lopen de leerlingen straks dwars door het leefgebied van dieren. Hoe gedraag je je als je ergens op visite bent? Verwoord de afspraken positief. Spreek bijvoorbeeld af: we laten dieren met rust, we laten de natuur heel, we laten planten staan. Geef de leerlingen ruim de tijd, bijvoorbeeld 15 tot 20 minuten, om sporen te zoeken en stimuleer ze daarbij om voorzichtig en zachtjes te werk te gaan.

Benodigheden

- Bijlage 2 geprint per groepje van drie leerlingen
- Potlood per groepje van drie leerlingen
- Plattegrond schoolplein via perceelloop.nl of Google Maps per groepje van drie leerlingen

Prent

Spoor, indruksel dat het wild bij het lopen op een weke bodem of in sneeuw maakt.

Bron: Van Dale

TIP

Voor middenbouw

Laat voor jongere leerlingen de plattegrond achterwege en deel alleen de bingokaarten uit. Speel echt het spel bingo: wie krijgt horizontaal of verticaal als eerste een rij vol? Spreek een kenmerkend geluid af wat de leerlingen mogen maken als ze bingo hebben, maar de dieren op het plein niet laat schrikken, zoals tsjilpen als een vogel. Laat aan het einde de leerlingen in duo's hun bingokaart vergelijken en bespreek ten slotte als groep na: welke spoor heeft iedereen gevonden? Welk spoor heeft niemand gevonden? Hoe zou dat komen?

Verzamel de leerlingen op een centrale plek en vraag ze om met hun groepje drie sporen, van hun plattegrond, uit te kiezen die ze graag willen laten zien. Laat ze die eventueel omcirkelen. Koppel steeds twee groepjes aan elkaar: het ene groepje neemt het andere mee op sporenexcursie (en, natuurlijk wisselen de rollen ook)! Het vertellende groepje legt uit wat zij al over het spoor weten. Het luisterende groepje mag vragen stellen. Het is niet erg als er nog geen soortnaam gegeven kan worden aan het dier wat het spoor gemaakt heeft.

Maak foto's van de gepresenteerde sporen en print die na afloop van de les op A4-formaat. Hang ze, samen met de plattegronden en bingokaarten, op in de klas.

Sporenuval maken

Dag 1

Vraag de leerlingen welke sporen zij in de vorige les gevonden hebben. Bekijk de foto's van de sporen, de bingokaarten en plattegronden en probeer de sporen aan de hand van de sporenwaaier op naam te brengen. Kies samen met de leerlingen drie sporen uit. Doorloop samen de stappen van het op naam brengen van de drie sporen: bekijk eerst in welke categorie het spoor hoort (prenten, poep, vraatsporen, veren, eitjes/poppen/gallen of verblijfplaatsen) en blader daarna langs de afbeeldingen om te kijken welke het meest lijkt op de foto. Lees dan de achterzijde voor; hierop staat ook meer omschreven over de leefwijze van het dier.

Vertel dan over de 5 V's die dieren nodig hebben om ergens (goed) te kunnen (over)leven (zie kader). Bespreek dan van de drie uitgekozen sporen waarom dat spoor op die plek op het plein gevonden is; wat zoekt dat dier daar?

Benodigheden

- Sporenwaaier IVN ([bestel](#) of [download](#))
- Een vlakke deksel van een krat, van ongeveer 50x50 centimeter
- Zand, emmertjes en schepjes
- Water (om modder te maken; in een gieter)
- Lokaas, zoals vogelvoer of besjes
- Pionnen
- Papier en stiften

5 V's

Dieren stellen eisen aan hun leefomgeving. Deze is geschikt voor een dier om zich te vestigen als die voldoet aan de 5 V's:

- **Voedsel:** er moet voldoende voedsel zijn en het moet gemakkelijk te verkrijgen zijn.
- **Veiligheid:** het moet veilig zijn voor het dier zelf én voor de jongen. Het dier moet kunnen rusten, schuilen en zich kunnen verstoppen.
- **Voortplantingsmogelijkheden:** er moet een geschikte nestplek zijn, zoals een boom of holletje in de grond.
- **Vocht:** om te drinken en in te badderen.
- **Verbinding:** bovenstaande V's moeten binnen bereikbare afstand van elkaar liggen.

Nu de leerlingen meer weten over de dieren op het plein, is het ook makkelijker om nóg meer sporen te vinden. Vertel de leerlingen dat zij een sporenuval gaan maken en leg uit hoe dat werkt (zie afbeelding). De leerlingen maken straks een sporenuval door zand, uit de zandbak, met een beetje water te mengen en dit op de deksel te leggen. Het is belangrijk dat het zand goed vlak wordt gemaakt, zodat een afdruk straks goed te zien is, maar niet té hard wordt aangedrukt. Daarna is het belangrijk om de sporenuval op een goede plek te plaatsen en een goed lokaas toe te voegen. Spreek bijvoorbeeld met de gehele klas af van welk dier ze het spoor willen vangen. Heb je meerdere deksels? Dan is het ook mogelijk om de leerlingen in groepjes een eigen sporenuval te laten maken. Laat de leerlingen dan buiten aan de slag gaan met het maken en neerzetten van de sporenvallen.

Als alle sporenvallen klaar staan, laat de leerlingen dan een pion bij hun sporenuval zetten en een briefje schrijven om aan de pion te plakken. Op het briefje schrijven de leerlingen een boodschap aan andere leerlingen die gebruik maken van het plein om aan te geven wat dit is en waarom het moet blijven staan.

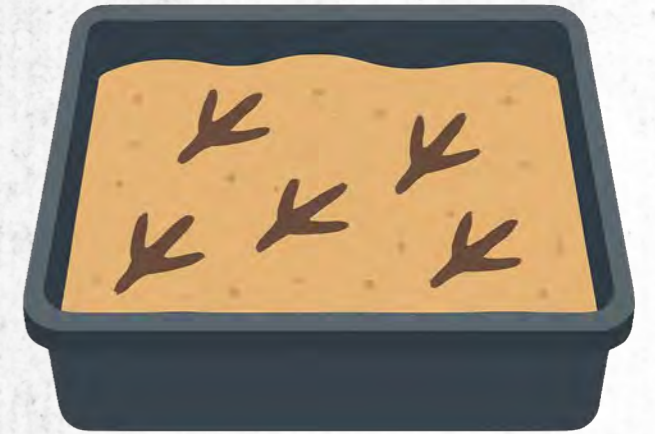
Dag 2

Ga de volgende dag met de leerlingen kijken naar de sporenvallen: zijn er al diersporen gevonden? Maak foto's (of gipsafdrukken: zie tip!) en gebruik de sporenwaaier om de sporen op naam te brengen.

Bespreek, terug in de klas, wat jullie, volgens de 5 V's en de sporenwaaier, nog kunnen doen om het plein nóg aantrekkelijker te maken voor (andere) dieren.

Extra opdracht

Zijn er mooie pootafdrukken gevonden in de sporenuval? Maak er dan, naast een foto, ook een gipsafdruk van! Gebruik hiervoor sneldrogend gips uit de bouwmarkt. Zet een stuk karton of bijvoorbeeld een papieren bakje (zonder bodem) rond het dierspoor; druk dit voorzichtig in het zand. Maak een klein beetje gips klaar met water in een apart plastic bakje en giet dit op het dierspoor; bedek het spoor helemaal met gips. Wacht een kwartiertje en haal de gipsafdruk voorzichtig los van de sporenuval; laat het karton er nog wel omheen zitten. Laat deze daarna nog even extra uitharden op een warme plek (bijvoorbeeld de verwarming). Verwijder, als de afdruk echt helemaal is uitgedroogd, het karton en veeg restanten zand weg. Klaar!

TIP

Vorm met de klas een echte natuurbende en ga op missie om het plein verder te vergroen en aantrekkelijk te maken voor dieren. Kijk op [Kinderboekenweek 2025 - Vol avontuur! - IVN](#) voor suggesties en lesmateriaal.

Bijlage 1 Foto spoor

Sporen egel

Sporen koolmees

Bijlage 2 Sporenbingo

 Prent zoogdier	 Prent vogel	 Poep regenworm
 Poep zoogdier	 Vraatspoor aan blad	 Gangetjes in hout
 Veer	 Eitjes van insect	 Pop
 Gal	 Vogelnest	 Verblijfplek

